

Pre-print-version av:

”Vaccinera barn från fem år och använd munskydd”

<https://www.dn.se/debatt/vaccinera-barn-fran-fem-ar-och-anvand-munskydd/>
26 november 2021

Sverige bör agera pro-aktivt och skyndsamt för att förhindra en fjärde våg av covid-19. Fem forskare visar, i sju punkter, på hur detta skulle kunna ske.

Senfärdigt eller pro-aktivt i fjärde vågen?

Utan tvekan befinner sig även Sverige i en fjärde våg där smittspridningen ökar påtagligt. I Europa skenar smittan på flera håll oroväckande, även i våra grannländer. Det ter sig överoptimistiskt att tro den fjärde vågen blir lika svag under vintern som den är idag. Vaccintäckningen är lika stor i Sverige som i Europas genomsnitt (idag 69 % av hela befolkningen). En knapp tredjedel är ovaccinerad och kan komma att smittas den närmaste tiden. Dessutom måste man även i Sverige utgå från att deltavarianten med sin betydligt högre smittsamhet redan är utbredd i breda befolkningslager och att den även smittar de vaccinerade. Dessa kan smitta andra om än under kortare tid än ovaccinerade. En viss andel av de som blir infekterade kommer att genomgå svår sjukdom och några dör. En skillnad mellan Sverige och några andra länder är att vi bland riskgrupperna och äldre finner en betydligt större andel vaccinerade (upp emot 90 %) än i t ex [Tyskland](#). Möjligtvis bidrar även det stora antalet barn, som varit smittade i Sverige, till en något större immunitet. Även det stora antalet ensamhushåll kan möjligtvis leda till en något svagare fjärde våg, men inget av detta är säkert.

I tolkningen av denna diffusa lägesbild ser sig somliga manade att hävda att [Sveriges höga dödstal skyddar oss](#). En sådan syn utgör en motbjudande kränkning av de oskyldiga offren, varav minst 10 000 dött helt i onödan i Sverige, och den saknar även infektionsbiologiskt stöd.

Genom att nyligen införa vaccinationspass för större samlings önskar de ansvariga visa handlingskraft, men man kan ifrågasätta vilken effekt detta får. Under vintern kommer den knappast att i nämnvärd omfattning bromsa smittan (vilket nyligen visats i [Österrike](#)). Man kan befara att den förespeglar en falsk trygghet när många samlas inomhus. Smittspridningen äger rum även bland vaccinerade och dessa kan bära smittan vidare till utsatta ovaccinerade. Vaccinbeviset skulle dock kunna utgöra ett instrument bland flera om det kombineras med andra åtgärder. Även att tillåta samlings upp till 100 personer utan vaccinbevis med endast råd om att hålla avstånd kommer att påskynda den luftburna smittspridningen genom aerosoler.

En farligare [virusvariant](#), som kan vara ännu mer smittsam än deltavarianten och som sannolikt kan kringgå kroppens immunförsvar, har nyligen upptäckts i Sydafrika. Även den kan förväntas få spridning i Sverige. Därför krävs en mycket hög beredskap för att kontrollera mobiliteten mellan de berörda länderna. För att vara pro-aktiv och använda försiktighetsprincipen bör man testa resenärer från de berörda länderna vid inresan och samordna reserestriktioner med de övriga länderna inom EU. Man bör även antligen bygga upp en fungerande infrastruktur för omfattande smittspårning så att man kan

bryta smittkedjorna effektivt och snabbt vilket man tyvärr inte har gjort än tidigare. Om varianten skulle visa sig vara betydligt farligare bör man omedelbart utveckla en vaccineringsstrategi för att skydda befolkningens hälsa med nya anpassade vacciner (som förbereds av bl a BioNTech/Pfizer för leverans om ca 100 dagar).

Situationen i Sverige idag erbjuder en enastående möjlighet att handla *pro-aktivt* i början av den fjärde vågen, i stället för [senfärdigt](#) när det väl är för sent. Vad är det som behöver ske för att undvika att smittan skenar även här?

Enligt vår syn behöver följande åtgärder samverka med varandra för att undvika att återigen driva alltför många oskyldiga i lidande och död.

1 Den boostervaccinering som nyligen beslutats för alla i befolkningen bör genomföras *skyndsamt*, med prioritet för de äldre och riskgrupperna, samt för vårdpersonal som är utsatta för höga risker. Vaccinskyddet minskar kraftigt efter sex månader och en tredje dos garanterar bästa möjliga skydd tom sensommaren.

2. En vaccinationsstrategi bör utformas för att uppnå att minst 85 % av hela befolkningen är vaccinerade, med särskild hänsyn till sociala och demografiska ojämlikheter.

3. Vaccinering av barn från fem års ålder bör erbjudas för att minska smittspridningen som stadigt drivs framåt i många olika utbrott på skolorna i landet. Vaccin har nyligen godkänts av EMA för EU-kommissionen. Även denna vaccinering bör ske så snabbt som möjligt.

4. Munskydd i samtliga fall där man möts inomhus, i enlighet med [WHO/Europas](#) otvetydiga skarpa uppmaning. Att Sverige fortfarande vägrar acceptera dess bevisade effekt skadar befolkningens hälsa och landets anseende i världen. Det är väsentligt att reducera smitt dosen vid denna luftburna smitta med munskydd.

5. En begränsning av antalet personer som samlas i stora grupper i alla samhällssfärer (även home-office i möjligaste mån). Vaccinbevis eller alternativa rekommendationer om att undvika trängsel för hur många som helst ter sig ineffektivt eftersom man uppmuntrar till att samla stora antal människor som möts i en falsk trygghet. I flera länder visar forskare att politikernas alltför snabba [öppning](#) tidigt i höstas, även i Sverige, varit ödesdigert för den numera snabbt ökande fjärde vågen.

6. En betydligt mer omfattande verksamhet att testa och smittspåra så att vi äntligen får en pålitlig bild av smittspridningens omfång. Varför skjuter regeringen inte till nödvändiga medel för den helt centrala metoden: testa, spåra och isolera?

7. Gratis testning med snabbtest i rätt sammanhang, t ex på skolor, arbetsplatser och i äldre- och sjukvården.

Det [Europeiska Smittskydds-Centret ECDC](#) varnar den 24. november uttryckligen för mycket svåra problem i den fjärde vågen om staterna inte omedelbart vidtar nödvändiga åtgärder. Innan en större andel av befolkningen har vaccinerats behöver man fortsätta att använda sig av de skärpta farmaceutiska restriktionerna (vilka vi har nämnt). Flera länder beslutar nu om omfattande nedstängningar av samhället. Är vi beredda att handla pro-aktivt effektivt i Sverige för att i tid undvika liknande drastiska tillstånd man redan upplevt i exempelvis Österrike? Eller är vi beredda på att acceptera ännu flera sjuka och döda som vi kunde ha räddat?

Den [Europeiska deklARATIONEN av de mänskliga rättigheterna](#) kräver att var och ens rätt till liv skall skyddas genom lag. Tänker regeringen genom FoHM leva upp till denna förpliktelse och handla pro-aktivt för att skydda medborgarna i den fjärde vågen?

Sigurd Bergmann, professor emeritus, Norwegian University of Science and Technology

Andrew Ewing, professor i kemi och molekylärbiologi, Göteborgs universitet, KVA

Björn Olsen, professor i infektionssjukdomar, Uppsala universitet

Gunnar Steineck, senior professor i klinisk cancerepidemiologi, Göteborgs universitet

Anders Vahlne, professor emeritus och f d chefsöverläkare i klinisk virologi, Karolinska institutet och sjukhuset

<https://ourworldindata.org/covid-vaccinations>

<https://www.tagesspiegel.de/politik/nur-rund-30-corona-intensivpatienten-hohe-impfquote-bewahrt-schweden-vor-einer-notlage/27815690.html>

<https://www.dn.se/vetenskap/sveriges-hoga-dodstal-kan-ha-skyddat-mot-fjarde-vag/>

<https://www.tagesspiegel.de/politik/das-bremspotenzial-ist-unzureichend-2g-haelt-coronavirus-in-oesterreich-nicht-auf/27810002.html>

<https://www.euronews.com/next/2021/11/25/what-we-know-so-far-about-the-b-1-1-529-covid-variant-causing-concern-in-south-africa>

https://coronakommissionen.com/wp-content/uploads/2021/10/presentation-sverige-under-pandemin-sou-2021_89.pdf

<https://www.ema.europa.eu/en/news/comirnaty-covid-19-vaccine-ema-recommends-approval-children-aged-5-11>

<https://www.msn.com/sv-se/nyheter/utrikes/who-stor-oro-f%C3%B6r-europa-%E2%80%93-munskydd-kan-hj%C3%A4lpa/ar-AAQVWEk?li=BB13IZo5>

<https://www.zeit.de/gesundheit/2021-11/lothar-wieler-corona-impfung-rki-interview>

<https://www.ecdc.europa.eu/en/news-events/ecdc-statement-risk-very-high-covid-19-burden-unless-public-health-measures-are-applied>

https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf